

Deze zaak wordt behandeld door mr. mr. A.J. Kronenberg, advocaat te Arnhem
Postbus 3045, 6802 DA, telefoon 026 – 353 83 23, telefax 026 - 442 67 63 (dossiernr. 5009416)

Heden, 21 september tweeduizendzes (2006),
op verzoek van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid **KNOOBLE B.V.**,
gevestigd en kantoorhoudende te Arnhem aan de Leidenweg 70, 6843 LD en voor deze zaak
woonplaats kiezende te Arnhem aan de Velperweg 1 (Postbus 3045, 6802 DA te Arnhem) ten
kantore van Dirkzwager advocaten & notarissen N.V., van wie mr. A.J. Kronenberg als advocaat
zal optreden, alsmede te 's-Gravenhage aan Parkstraat 107, 2514 JH ten kantore van
BarentsKrans NV van wie mr. E. Grabandt voor deze zaak tot procureur wordt gesteld en als
zodanig zal optreden,

heb ik,

GEDAGVAARD:

1. **DE STAAT DER NEDERLANDEN** (Ministerie van Volkshuisvesting, ruimtelijke
ordening en milieubeheer) zetelende te 's-Gravenhage, aldaar ten parkette van de
Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden te 's-Gravenhage aan de
Kazernestraat 52, 2514 CV, (Postbus 20303, 2500 EH) mijn exploit doende, sprekende
met en afschrift dezes latende aan:

en

2. **STICHTING NEDERLANDS NORMALISATIE-INSTITUUT**, statutair gevestigd
en kantoorhoudende te Delft aan de Vlinderweg 6, 7623 AX, aldaar mijn exploit
doende, sprekende met en afschrift dezes latende aan:

OM:

op woensdag de tweeduizendzes (2006)
des voormiddags om 10.00 uur (tien uur), niet in persoon doch vertegenwoordigd door een procureur te verschijnen ter openbare terechtzitting van de Rechtbank te 's-Gravenhage, welke zitting alsdan gehouden zal worden in het Paleis van Justitie aan de Prins Clauslaan 60, 2595 AJ te 's-Gravenhage (Postbus 20302, 2500 EH);

MET AANZEGGING:

dat indien gedaagden niet op de eerste of een door de rechtbank nader bepaalde roldatum in het geding verschijnen dan wel verzuimen een procureur te stellen, en de voorgeschreven termijn en formaliteiten in acht zijn genomen, de rechtbank verstek tegen hen zal verlenen en de vordering zal toewijzen, tenzij deze haar onrechtmatig of ongegrond voorkomt. Indien evenwel tenminste één van de gedaagden in het geding verschijnt, zal tussen eiseres en alle gedaagden een vonnis worden gewezen, dat als een vonnis op tegenspraak zal worden beschouwd.

TENEINDE:

te horen eisen en concluderen op de navolgende gronden:

Onderwerp van deze procedure

1. Deze procedure gaat over de (princiële) vraag of in de bouwvoorschriften verwezen NEN-normen verbindend zijn en de (princiële) vraag of op de kale tekst van deze verwezen normen, althans van de inhoud daarvan, auteursrecht bestaat in het licht van artikel 11 Auteurswet.

Knooble B.V.

2. Eiseres Knooble B.V., hierna aan te duiden als “ Knooble”, is een aan B.V. Centraal Bureau Bouwtoezicht (CBB) te Arnhem gelieerde onderneming. CBB is een gerenommeerd bedrijf dat zich tezamen met haar gelieerde ondernemingen in het bijzonder bezighoudt met de advisering en de begeleiding van bouwprojecten in de publieke en private sector. Knooble biedt onder meer op het internet een portal aan ten behoeve van betrokken partijen bij bouwprojecten, in opdracht van CBB. Via die portal kunnen die betrokken partijen informatie over een bouwproject uitwisselen en stelt Knooble relevante

algemene informatie beschikbaar die van nut is voor het voorbereiden en uitvoeren van bouwprojecten.

De Staat (Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer)

3. De Staat vaardigt in het Bouwbesluit 2003 en in de Regeling Bouwbesluit 2003 algemeen verbindende voorschriften uit ter bevordering van veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en milieubeheer in het kader van de bouw. In die voorschriften wordt verwezen naar NEN-normen ter specificatie van de eisen waaraan bij het bouwen moet worden voldaan. NEN-normen waarnaar aldus wordt verwezen worden ook wel verwezen NEN-normen genoemd.

Stichting Nederlands Normalisatie-Instituut

4. De Stichting Nederlands Normalisatie-Instituut (NNI) houdt zich onder meer bezig met het al dan niet in opdracht en/of in overleg met de Staat opstellen van Nederlandse normen (NEN-normen), waaronder normen voor de bouw. Het NNI stelt de NEN-normen ter beschikking tegen betaling van een substantiële vergoeding. Het NNI behoudt zich het auteursrecht voor op de door haar ter beschikking gestelde NEN-normen en verbiedt verdere openbaarmaking en verveelvoudiging ervan.

Beschikbaarstelling van verwezen NEN-normen uitsluitend door NNI

5. De in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen zijn slechts verkrijgbaar voor het publiek (waaronder particulieren en bedrijven die met bouwprojecten te maken hebben) door de desbetreffende norm te kopen bij het NNI of bij een door NNI (via een licentie) geautoriseerde derde zoals BRIS B.V. te Rotterdam. De NEN-normen zijn niet gepubliceerd. Reproductie van de aldus aangeschafte normen is niet toegestaan. Er zijn 80 NEN-normen opgenomen in het Bouwbesluit 2003. De aanschaf van deze set met 80 zogenaamde eerstelijns NEN-normen uit het Bouwbesluit 2003 kost thans €4.951,93. Bij of krachtens de Regeling Bouwbesluit 2003 wordt verwezen naar circa 435 zogenaamde tweedelijns, derdelijns en vierdelijns NEN-normen (exclusief de wijzigingbladen). De aanschafkosten per exemplaar van een NEN-norm zijn gemiddeld circa €62,--. De kostprijs verschilt per norm aanzienlijk van enkele tientallen euro's tot enkele honderden euro's per exemplaar van een NEN-norm. Op grond van het auteursrecht voorbehoud van het NNI gelden er beperkingen ten aanzien van het gebruik van een aldus aangeschafte norm. Kopiëren, ook voor intern gebruik ten behoeve van meerdere medewerkers, is niet geoorloofd. Ook de digitale ter beschikking stelling ten behoeve van

anderen, in of buiten de eigen organisatie, is niet toegestaan. Vanwege de maatschappelijke en technologische ontwikkelingen in de bouw worden met enige regelmaat de NEN-normen voor de bouw aangepast. De aldus aangepaste NEN-normen moeten noodzakelijkerwijs (om kennis te kunnen nemen van de veranderde voorschriften en daaraan te kunnen voldoen) worden aangeschaft, op basis van een abonnement of losse aanschaf. Voorzover Knooble bekend zijn in bouwvoorschriften verwezen NEN-normen niet op een openbare plek ter inzage gelegd. Doch zelfs indien dat wel het geval zou zijn is dat onvoldoende om daadwerkelijk kennis van die normen te kunnen nemen. Normen zijn namelijk doorgaans zeer complex en bestaan in de meeste gevallen uit vele pagina's. Het kunnen toepassen van de NEN-normen louter op basis van enkel inzage daarin is ondenkbaar. Om daadwerkelijk kennis te kunnen nemen van een NEN-norm, ten behoeve van de toepassing van die norm in de praktijk, is de beschikbaarheid van een fysiek of digitaal exemplaar onontbeerlijk. Aanschaf ervan is thans dus noodzakelijk.

Belang Knooble bij kenbaarheid en vrije toegankelijkheid van de verwezen NEN-normen

6. Knooble biedt met haar website een portal waarop haar klanten (bedrijven, overheden en particulieren in de bouw) informatie kunnen plaatsen over bouwprojecten of de door hen aangeboden diensten en/of een afgesloten "shared workspace" kunnen plaatsen ten behoeve van een bouw project (waarop dan bijvoorbeeld de tekeningen, het bestek, de projectplanning en –voortgang e.d. kunnen worden geplaatst en tussen de participanten in het bouwproject kan worden gecommuniceerd in een afgesloten digitale omgeving). Ter informatie van de klanten van Knooble en ook van de relaties van die klanten stelt Knooble op haar website onder meer de volledige bouwvoorschriften ter beschikking. Onderdeel daarvan vormen het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003. Daarvan maken deel uit de in die voorschriften verwezen NEN-normen. Die normen kan Knooble echter niet op haar website vrij beschikbaar stellen, omdat NNI zich op haar auteursrecht op die normen beroept. Ter beschikking stelling van de NEN-normen kan alleen op grond van betaling door Knooble en door de gebruikers van de website van Knooble voor ieder gedownload exemplaar van een NEN-norm. Hierdoor wordt Knooble beperkt in haar mogelijkheden om, als service aan haar klanten en als acquisitie middel, kosteloos de volledige geldende bouwvoorschriften ter beschikking te stellen.

Standpunt Knooble

7. Knooble neemt het standpunt in dat de (inhoud van de) in de bouwvoorschriften verwezen NEN-normen een ieder bindende voorschriften zijn en het niet publiceren, maar alleen tegen betaling beschikbaarstellen door de NNI van die verwezen NEN-normen, niet in

overeenstemming is met de wettelijk voorgeschreven bekendmaking overeenkomstig de Bekendmakingswet. Op grond van de artikelen 88 en 89 van de Grondwet zijn de verwezen NEN-normen daarom niet in werking getreden. De verwezen NEN-normen zijn zodoende nog niet verbindend.

De verwezen NEN-normen zijn volgens Knooble bovendien aan te merken als algemeen verbindende voorschriften die vallen onder de werkingssfeer van artikel 11 Auteurswet. Op de verwezen NEN-normen bestaat volgens Knooble derhalve geen auteursrecht, ongeacht of de verwezen NEN-normen overeenkomstig de Bekendmakingswet zijn bekend gemaakt of niet. Het standpunt van de Staat en NNI, voorzover thans bekend bij Knooble, is weergegeven in 43. t/m 46. respectievelijk in 47. van deze dagvaarding.

Systematiek Bouwvoorschriften

8. Vanaf de inwerkingtreding van de Woningwet in 1901 heeft de overheid zich in steeds sterkere mate bemoeid met de bouwvoorschriften. De met die bouwvoorschriften beoogde doelstellingen zijn steeds verder uitgebreid. Aanvankelijk waren de regels gericht op veiligheid en gezondheid. Thans zijn de regels gericht op veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en milieu. Door een toenemende bemoeienis van de overheid en de uitbreiding van de doelstellingen zijn de bouwvoorschriften in de loop der tijd talrijker en ingewikkelder geworden. Eerst waren de bouwvoorschriften in gemeentelijke bouwverordeningen vervat. De technische bouwvoorschriften per gemeente verschilden soms sterk en het totaal aan toepasselijke regels voor de bouw was ondoorzichtig. Het beleid is toen aangepast met het doel om landelijk gelijklopende bouwvoorschriften te krijgen en tot een doorzichtig geheel van bouwvoorschriften te komen. In 1992 is de Woningwet herzien. Op basis van de herziene Woningwet werden de technische bouwvoorschriften landelijk geüniformeerd. Vanaf dat moment mochten gemeenten geen technische bouwvoorschriften meer in hun bouwverordening opnemen. Het landelijk uniformeren van de technische bouwvoorschriften, dient volgens de Woningwet te geschieden via een algemene maatregel van bestuur. Artikel 2 van de Woningwet bepaalt sedert 1992:

“1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur wordt uit het oogpunt van veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en milieu, technische voorschriften gegeven omtrent het bouwen van woningen, woonketen, woonwagens en andere gebouwen.

2. Bij of krachtens de in het eerste lid bedoelde algemene maatregel van bestuur worden voorts uit het oogpunt van veiligheid, gezondheid en bruikbaarheid, voorschriften gegeven omtrent de staat van bestaande woningen, woonketen en woonwagens en van bestaande andere gebouwen.”

“(…)”

9. De in artikel 2 van de Woningwet bedoelde Amvb is het Bouwbesluit (thans Bouwbesluit 2003). De in het thans geldende Bouwbesluit 2003 gegeven technische voorschriften voor de bouw worden in de vorm van functionele eisen gesteld en waar mogelijk zijn deze eisen uitgewerkt in concrete prestatie-eisen. Deze prestatie-eisen bestaan uit eigenschapseisen, waaronder grenswaarden en bepalingsmethoden. Deze eisen staan niet allemaal in het Bouwbesluit 2003 maar worden ten dele trapsgewijs uitgewerkt via de verwijzing naar NEN-normen. De wettelijke basis daarvoor is te vinden in artikel 3 Woningwet.
10. Artikel 3 van de Woningwet bepaalt:
 - “1. *Bij of krachtens de in artikel 2 bedoelde algemene maatregel van bestuur kan worden verwezen naar:*
 - a. *normen of delen van normen en*
 - b. *kwaliteitsverklaringen.*”
 - “(…)”.
11. Wanneer de prestatie-eisen te gedetailleerd zijn om op te nemen in de door het Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-norm wordt weer doorverwezen naar andere NEN-normen. Om een volledige afstemming te realiseren tussen het Bouwbesluit 2003 en al de NEN-normen die in het kader van de technische bouwvoorschriften moeten gelden is in artikel 1.3 van het Bouwbesluit 2003 de mogelijkheid geboden om via een ministeriële regeling nadere voorschriften te geven. Artikel 3 van de Woningwet biedt ook daarvoor de wettelijke basis. Artikel 1.3 van het Bouwbesluit 2003 luidt:
 - “*Bij ministeriële regeling kunnen voorschriften worden gegeven omtrent de toepassing van een in dit besluit genoemde NEN*”.Deze ministeriële regeling is de Regeling Bouwbesluit 2003.
In artikel 1.1 van het Bouwbesluit 2003 staat een NEN gedefinieerd als: “*door de Stichting Nederlands Normalisatie-Instituut uitgegeven norm.*”
12. Het Bouwbesluit 2003 wijst in een groot aantal voorschriften een NEN-norm aan. Een in het Bouwbesluit 2003 rechtstreeks verwezen NEN-norm wordt wel een eerstelijnsnorm genoemd. De eerstelijnsnormen verwijzen op hun beurt (ter nadere uitwerking van de eisen) direct of indirect eveneens naar een groot aantal NEN-normen. Dit wordt wel aangeduid als het aansturen van NEN-normen. Welke versie of welk blad van de aangestuurde NEN-norm van toepassing is en hoe de onderlinge verhoudingen tussen die NEN-normen zijn, wordt aangegeven in de Regeling Bouwbesluit 2003. In Bijlage I bij die Regeling is bepaald welke uitgave van de direct door het Bouwbesluit

2003 of de Regeling Bouwbesluit 2003 zelf aangewezen normbladen en daarop uitgebrachte correctie-, wijzigings-, of aanvullingsbladen van kracht zijn. Voorts bakent de Regeling Bouwbesluit 2003 de verwijzingsketen binnen de normen af, onder meer met betrekking tot de NEN 2000 die van belang is voor de directe en indirecte doorverwijzingen naar tweedelijns normen en de afbakeningsketens tussen die normen. Een tweedelijnsnorm is een norm die via een direct in het Bouwbesluit 2003 of in deze Regeling genoemde norm (eerstelijnsnorm) wordt aangestuurd. Het bovenstaande is ontleend aan de geïntegreerde nota van toelichting bij het Bouwbesluit 2003 (Stb.2001, 410; 2002, 203; 2002, 516; 2002, 518; 2005, 1 en 2005, 528) en de geïntegreerde nota van toelichting bij de Regeling Bouwbesluit 2003 (Stcrt. 2002, 241; 2003, 101; 2005, 163 en 2005, 249), zoals gepubliceerd op de website van het Ministerie VROM, www.vrom.nl.

13. Op deze wijze wordt limitatief bepaald welke normen en delen van normen in het kader van het Bouwbesluit 2003 van toepassing zijn. Dit betekent dat een norm die niet door het Bouwbesluit 2003 en/of de Regeling Bouwbesluit 2003 wordt aangestuurd niet van toepassing is. Andersom betekent dit dat door het Bouwbesluit 2003 en/of de Regeling Bouwbesluit 2003 aangestuurde NEN-normen als dwingende voorschriften in acht moeten worden genomen in de bouw (zie ook hierna onder 16. t/m 18.).
14. Een voorbeeld van een in het Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-norm is NEN 6702. Daarin zijn nadere voorschriften met betrekking tot belastingen en vervormingen van bouwconstructies opgenomen. NEN 6702 bevat zowel grenswaarden van prestatie-eisen als bepalingmethoden die onlosmakelijk met de prestatie-eisen zijn verbonden. Het Bouwbesluit 2003 geeft in hoofdstuk 2 voorschriften uit het oogpunt van veiligheid, waaronder voorschriften terzake algemene sterkte van de bouwconstructie voor nieuwbouw (paragraaf 2.1.1). Artikel 2.3 geeft de eisen weer waaraan nieuwbouw moet voldoen in verband met belastingcombinaties van de hoofddraagconstructie. Artikel 2.3 bepaalt :

“Een uiterste grenstoestand van een hoofddraagconstructie wordt onverminderd artikel 2.2, niet overschreden bij bijzondere belastingcombinaties als bedoeld in NEN 6702. Daarbij wordt uitgegaan van:

 - a. *een gasexplosie,*
 - b. *(....)”*

Volgens de Nota van Toelichting bij artikel 2.3 van het Bouwbesluit 2003 bepaalt het geciteerde eerste lid van dit artikel dat hoofddraagconstructies bij bepaalde calamiteiten (zoals een gasontploffing) hun dragende functie moeten kunnen behouden. In NEN 6702 is in paragraaf 9.3 de uiterste grenstoestand van een hoofddraagconstructie bij bijzondere belastingcombinaties uitgewerkt. Wordt die grenstoestand overschreden dan voldoet de

nieuwbouwconstructie niet aan de eisen van het Bouwbesluit 2003. Paragraaf 9.3 van NEN 6702 bepaalt dat ondermeer in ruimten met een gasgestookt toestel, of een gasdrukregel of -meetinstallatie of opslag voor brandbare stoffen, de hoofddraagconstructie weerstand moet kunnen bieden tegen een gasexplosie (paragraaf 9.3.1). De explosiedruk waar de constructie weerstand tegen moet kunnen bieden is bepaald op grond van een formule (paragraaf 9.3.2). Het gaat hier om een minimum grenswaarde waar de constructie aan moet voldoen. Uit die formule blijkt dat die minimum grenswaarde van te weerstande explosiedruk ondermeer wordt bepaald door het oppervlak van de muren, vloer en plafond, de grootte van de ontlastopeningen (bv. ramen en deuren) en het gewicht per oppervlakte van het materiaal dat de ontlastopeningen afsluit (bv. glas of hout). Deze formule bepaalt aldus ondermeer de afmetingen van de ramen en deuren en de aard en dikte van het daarin gebruikte materiaal van een ruimte waarin een gasgestookt toestel wordt geplaatst (bv. een geiser of HR-ketel). In NEN 6702 staan ook de definities van de gebruikte begrippen “hoofddraagconstructie”, “bijzondere belastingscombinaties”, “uiterste grenstoestand” en “ontlastopening”.

Zonder kennisname van de verwezen NEN-norm kan niet bepaald worden of aan het desbetreffende voorschrift van het Bouwbesluit wordt voldaan of niet.

Een kopie van de thans geldende NEN 6702, versie december 2001, zal worden overgelegd als **Productie 1**.

Het bovenstaande voorbeeld van NEN 6702 is louter bedoeld als voorbeeld van de inhoud van een verwezen NEN-norm en de grondige kennisname van die norm onontbeerlijk is om aan de bouwvoorschriften te kunnen voldoen. Er zijn legio andere voorbeelden van verwezen NEN-normen te geven ter nadere onderbouwing van de stellingen van Knooble.

15. Het toezicht op naleving van de bouwvoorschriften geschiedt door de gemeenten op grond van artikel 100 Woningwet. Dit betreft preventief en repressief toezicht. Een bouwvergunning moet worden geweigerd indien het bouwplan waarop de aanvraag betrekking heeft niet voldoet aan de bouwvoorschriften die bij of krachtens het Bouwbesluit 2003 zijn gesteld. Dit is toetsing vooraf. Indien achteraf blijkt dat niet overeenkomstig de bouwvoorschriften uit of krachtens het Bouwbesluit 2003 is gebouwd, dient de gemeente hiertegen op te treden door middel van bestuursdwang of een dwangsom. Aldus kan de gemeente door middel van een aanschrijving verplichten tot het treffen van voorzieningen, het aanbrengen van verbeteringen of het staken van gebruik, wanneer blijkt dat niet aan de voorschriften die bij of krachtens het Bouwbesluit 2003 zijn gesteld wordt voldaan. Ook kan de bouw worden stil gelegd of kan een woning onbewoonbaar worden verklaard en er kan een dwangsom worden opgelegd. Deze sancties benadrukken het dwingende karakter van de bij of krachtens het Bouwbesluit 2003 gegeven

bouwvoorschriften, waaronder begrepen de eisen die worden gesteld in de in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen.

Verwezen NEN-normen zijn algemeen verbindende voorschriften

16. Verwijzing naar NEN-normen in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 moet worden aangemerkt als een zogenaamde “herhalingsverwijzing”. Een dergelijke verwijzing komt, wetstechnisch gezien, in de plaats van het uitschrijven van die norm in de verwijzende regeling. De desbetreffende norm is bedoeld onderdeel te worden van het betreffende verwijzende voorschrift. Een wettelijk voorschrift wordt via een verwijzing naar de NEN-norm aangevuld met eisen die worden gesteld in die NEN-norm, hetgeen met zich meebrengt dat de desbetreffende NEN-norm onderdeel wordt van dat wettelijke voorschrift en de in dat voorschrift geformuleerde rechtsnorm (zie mr. M.H. Elferink in haar proefschrift, “Verwijzingen in wetgeving. Over de publiekrechtelijke en auteursrechtelijke status van normalisatienormen”, Kluwer 1998, Hfdst. 4, § 3.4, p.60).

17. Door de verwijzingen in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 naar NEN-normen worden deze normen overgenomen in de algemeen verbindende voorschriften van het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003. Aldus zijn de verwezen NEN-normen onderdeel geworden van de in die bouwvoorschriften vervatte rechtsnormen en hebben deze normen een publiekrechtelijk, algemeen geldend, karakter gekregen (zie mr. M.H. Elferink in haar proefschrift, Hfdst. 4, § 3.4, p.60). De memorie van toelichting bij artikel 3 van de Woningwet bevestigt dit. Artikel 3 geeft de grondslag voor de verwijzing naar NEN-normen en in de memorie van toelichting wordt bij dat artikel het volgende opgemerkt:
”Dit artikel biedt de grondslag voor het bij (of krachtens) het Bouwbesluit verwijzen naar de in dit artikel genoemde documenten. Een dergelijke verwijzing heeft tot gevolg, dat een langs privaatrechtelijk weg tot stand gekomen document een publiekrechtelijk, algemeen geldend karakter krijgt. Het verwijzen naar de in het eerste lid onder a. bedoelde document heeft tot resultaat, dat bij het bouwen moet worden voldaan aan de in die normen gestelde eisen. Dit betekent, dat die eisen niet in het Bouwbesluit behoeven te worden gegeven dan wel dat die eisen in de plaats treden van in het Bouwbesluit gegeven voorschriften. In dit kader kan onder meer worden gedacht aan Nederlandse normen (NEN), die door het Nederland Normalisatie-Instituut (NNI) worden uitgegeven”. (Zie memorie van toelichting Woningwet pagina 38, Tweede Kamer, 1968-1987, 20 066, nr. 3).

18. Aldus moet geconcludeerd worden dat de in het Bouwbesluit 2003 en in de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen (eerstelijns, tweedelijns en verder verwezen NEN-normen) door de verwijzing (onderdeel van) algemeen verbindende voorschriften zijn geworden.

Het norm-document en de inhoud van de norm

19. Het NNI maakt de NEN-normen. Het NNI lijkt dit niet te doen op basis van een door de overheid aan haar gedelegeerde publiekrechtelijke bevoegdheid. De Minister van VROM heeft echter wel invloed op de inhoud van de NEN-normen voor de bouw, omdat die normen in opdracht en/of in nauw overleg met het Ministerie van VROM worden gemaakt door het NNI. Het Ministerie VROM participeert ook in de commissies die deze NEN-normen voor de bouw maken. Het Ministerie VROM draagt ook bij aan de financiering van een gedeelte van de kosten van het maken van de normen voor de bouw. De aldus door het NNI gemaakte NEN-normen zijn echter nog geen algemeen verbindende voorschriften. Dat worden ze volgens Knooble pas op het moment dat er door de Kroon of de Minister naar wordt verwezen in een AMvB (het Bouwbesluit 2003) of in een ministeriële regeling (de Regeling Bouwbesluit 2003). Het zetten van de handtekening door de Koningin (onder de AMvB) respectievelijk de Minister (onder de ministeriële regeling) is het omslag moment. Zie ook mr. M.H. Elferink in haar proefschrift, Hfdst. 3, §3, p. 61- 66.
- De Minister van Justitie, mede sprekende namens de Minister van VROM, heeft in antwoord op Kamervragen (zie Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, aanhangsel van de handelingen: 1059) gezegd: “.. dat door verwijzing de status van de normen als zodanig niet verandert, maar dat de inhoud van de norm tot het publiekrechtelijke domein gaat behoren”. De Minister maakt aldus een onderscheid tussen het normdocument zelf en de inhoud van dat normdocument. Dat onderscheid doet naar het oordeel van Knooble niet terzake, omdat het normdocument en de inhoud daarvan één en hetzelfde zijn (zie ook mr. M.H. Elferink in NJB 6 augustus 1999, afl. 28, p. 13-18 en 13-19 en in NJB 29 oktober 1999, afl. 38, p. 18-15 en 18-16). Voor het geval uw rechtbank echter van oordeel mocht zijn dat het normdocument en de inhoud ervan daadwerkelijk (dogmatisch gezien) gescheiden moeten worden, doelt Knooble in deze procedure telkens met de NEN-normen niet slechts op het normdocument zelf maar nadrukkelijk ook op de inhoud daarvan. Ter bevordering van de leesbaarheid van de tekst gebruikt Knooble echter alleen de aanduiding “NEN-normen”, met de nadrukkelijke opmerking dat deze aanduiding telkens gelezen en begrepen moet worden als “NEN-normen, althans de inhoud ervan”.

Europese normen (NEN-EN-normen)

20. Op Europees niveau worden door Europese normalisatie-instellingen ook normen opgesteld, waaronder normen die gericht zijn op de bouwsector. De Staat heeft het NNI (contractueel) verplicht deze Europese normen over te nemen als Nederlandse normen en aan te duiden als NEN-EN- norm. Deze van oorsprong Europese normen gaan pas deel uit maken van de bouwvoorschriften in Nederland na verwijzing door de Minister in een ministeriële regeling (de Regeling Bouwbesluit 2003). Al hetgeen hiervoor en hierna wordt opgemerkt omtrent NEN-normen is mutatis mutandis van toepassing op deze zogenaamde NEN-EN-normen. Ten behoeve van de leesbaarheid zal Knooble gebruik maken van de aanduiding NEN-normen, met dien verstande dat daaronder begrepen moeten worden zowel de NEN-normen als de NEN-EN-normen.

Bekendmakingsvereiste

21. De Bekendmakingswet regelt de bekendmaking van wetten, AMvB's en algemeen verbindende voorschriften. Het doel van de Bekendmakingswet is onder meer te waarborgen dat vanwege het Rijk vastgestelde algemeen verbindende voorschriften kenbaar en toegankelijk zijn. De gedachte hierachter is dat iedereen kennis moet kunnen nemen van de wetten en regels die van kracht zijn. Men kan niet aan regels gebonden worden waar men niet van op de hoogte is. Om er voor te zorgen dat ieder op gelijke wijze kennis kan nemen van de wettelijke regels die van kracht zijn, moeten de regels gepubliceerd worden. Daarom schrijft de Bekendmakingswet integrale publicatie van wetten, algemene maatregelen van bestuur en algemeen verbindende voorschriften voor. De sanctie op niet-naleving van die integrale publicatieplicht door de overheid is dat de desbetreffende niet gepubliceerde regel niet in werking treedt. Dit is bepaald in de artikelen 88 en 89 van de Grondwet. Die artikelen geven ook de basis voor de Bekendmakingswet.
22. De Bekendmakingswet bepaalt dat een algemene maatregel van bestuur, zoals het Bouwbesluit 2003, moet worden bekend gemaakt door plaatsing in het Staatsblad. Voorts bepaalt de Bekendmakingswet in artikel 4 dat bij ministeriële regeling vastgestelde algemeen verbindende voorschriften en de overige vanwege het Rijk vastgestelde algemene verbindende voorschriften, voor zover deze niet in het Staatsblad geplaatst dienen te worden, bekend gemaakt moeten worden door plaatsing in de Staatscourant. Het voorschrift zelf kan, volgens lid 2 van artikel 4 van de Bekendmakingswet, bepalen dat bekendmaking geheel of gedeeltelijk geschiedt door plaatsing in een bijlage bij de Staatscourant. Dit moet wel worden medegedeeld in de Staatscourant. Artikel 5 van de Bekendmakingswet bepaalt voorts dat in het voorschrift kan worden bepaald dat het in een van overheidswege algemeen verkrijgbaar gesteld

publicatieblad wordt bekendgemaakt of dat een bij het voorschrift behorende bijlage wordt bekendgemaakt door terinzagelegging. Hiervan moet melding gedaan worden in de Staatscourant.

23. De in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen zijn, qua inhoud, niet bekend gemaakt in het Staatsblad of in de Staatscourant of in een bijlage bij de Staatscourant. Ze zijn ook niet opgenomen in een bijlage bij de Staatscourant en evenmin in een van overheidswege verkrijgbaar gesteld publicatieblad. De verwezen NEN-normen zijn niet aan te merken als een bijlage bij een voorschrift zoals bedoeld in artikel 5 lid 1 sub b van de Bekendmakingswet. In de verwijzende bouwvoorschriften is niets bepaald over een bekendmaking anders dan (op grond van de Bekendmakingswet) geldend voor het verwijzende voorschrift zelf. De Bekendmakingswet bepaalt bovendien niet dat, buiten de in de wet genoemde gevallen, onderdelen van een algemene maatregel van bestuur of van overige algemeen verbindende voorschriften op een andere wijze kunnen worden bekend gemaakt of niet behoeven te worden bekend gemaakt dan overeenkomstig de bekendmaking van het voorschrift zelf volgens de bepalingen van de Bekendmakingswet.
24. De Woningwet, het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 bepalen, zoals gezegd, nergens dat de bij of krachtens die voorschriften verwezen NEN-normen worden bekend gemaakt op een andere manier dan is voorgeschreven voor het verwijzende voorschrift zelf. De vindplaats van de verwezen NEN-normen wordt in deze voorschriften niet aangegeven. Ook in het Staatsblad of de Staatscourant is geen vindplaats bekend gemaakt. Op grond hiervan moet worden geconcludeerd dat de in de bouwvoorschriften verwezen NEN-normen niet bekend gemaakt zijn in de zin van de Bekendmakingswet.
25. Zelfs indien wel aangenomen zou moeten worden dat er een (duidelijke) vindplaats is aangegeven in het verwijzende voorschrift en dit ook bekend is gemaakt in de Staatscourant of het Staatsblad, is er volgens Knooble, met de feitelijke ter beschikkingstelling via het NNI, nog niet voldaan aan de vereisten van de Bekendmakingswet. Overeenkomstig het doel van de Bekendmakingswet zou de terbeschikkingstelling door het NNI ertoe moeten leiden dat de verwezen NEN-normen toegankelijk moeten zijn en kenbaar moeten zijn. Daarvan is naar het oordeel van Knooble geen sprake. Voorzover Knooble bekend wordt er bij het NNI geen gelegenheid geboden om gratis inzage te hebben in de verwezen NEN-normen en voorzover dat wèl het geval is levert die mogelijkheid van inzage naar de mening van Knooble niet in voldoende mate toegankelijkheid en kenbaarheid van die normen op.

Immers, de normen zijn te complex en te omvangrijk om door enkele inzage (het eenmalig doorlezen) bij het NNI daar zodanig kennis van te nemen als redelijkerwijs nodig is om de daarin vervatte voorschriften toe te kunnen passen in de bouw (zie ook onder 5. hiervoor). Reproductie of vrije ter beschikkingstelling via Internet is niet toegestaan en wordt tegengehouden via een auteursrechtvoorbehoud van het NNI. Om toegang te krijgen tot en kennis te nemen van de verwezen norm is derhalve aanschaf van elk exemplaar van de verwezen norm en van elke wijziging c.q. aanvulling daarop noodzakelijk. Voorts wijst Knooble erop dat de verkrijgbaarheid gekoppeld is aan de betaling van een substantiële vergoeding (zie 5. hiervoor). Die vergoeding vormt naar de mening van Knooble een te hoge (prohibitieve) drempel voor kenbaarheid en toegankelijkheid van de norm.

26. Geconcludeerd moet worden dat de in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen niet zijn gepubliceerd overeenkomstig de voorschriften van de Bekendmakingswet en ook anderszins niet wordt voldaan aan de doelstelling van die wet, namelijk dat deze normen voor een ieder op voldoende wijze toegankelijk en kenbaar zijn (zie ook mr. M.H. Elferink in haar proefschrift, Hfdst. 4, §7, p.117-118) .
27. Op grond van de artikelen 88 en 89 van de Grondwet geldt dat de eisen en andere voorschriften die zijn opgenomen in de NEN-normen, waar het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 naar verwijzen, niet in werking zijn getreden en dus nog niet verbindend zijn.

Verwezen NEN-normen (nog) niet verbindend

28. In de dagelijkse praktijk van de handhaving van de bouwvoorschriften zoals gegeven in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 worden de daarin verwezen NEN-normen als een onderdeel van de algemeen verbindende voorschriften aangemerkt en worden op basis van die verwezen NEN-normen vergunningen niet verleend en/of bestuursdwang uitgeoefend. Deze handhavingspraktijk ontbeert derhalve, in het licht van het bovenstaande, een wettelijke grondslag vanwege het niet in werking getreden zijn van die verwezen NEN-normen.
29. Als onderneming die aan partijen in bouwprojecten diensten verleent, waaronder advies en informatie verstrekking omtrent de geldende bouwvoorschriften, heeft Knooble er belang bij om duidelijkheid te krijgen omtrent de verbindendheid van de in de bouwvoorschriften verwezen NEN-normen. In dit licht heeft Knooble via haar

advocaat, bij brief van 19 april 2006 (als **Productie 2** over te leggen) aan de Staat, de Minister van VROM, gevraagd om te bevestigen dat de in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen algemeen verbindende voorschriften zijn, die op grond van de Bekendmakingswet bekend gemaakt moeten worden via publicatie in de Staatscourant. De Minister van VROM heeft daarop bij brief van 13 juli 2006 (over te leggen als **Productie 3** ontkennend gereageerd voor wat betreft het algemeen verbindende karakter van de verwezen NEN-normen in de bouwregelgeving. In aansluiting hierop heeft de Minister ook aangegeven dat gezien het feit dat er geen sprake is van een algemeen verbindend voorschrift er ook niet de verplichting bestaat om de verwezen NEN-normen op grond van de Bekendmakingswet integraal in de Staatscourant te publiceren. Dit standpunt van de Staat, bij monde van de Minister van VROM, is naar het oordeel van Knooble niet juist, op grond van de argumenten die hiervoor reeds zijn aangevoerd.

30. Indien dit standpunt van de Staat, dat de verwezen NEN-normen geen algemeen verbindende voorschriften zijn, echter wel als juist mocht worden beoordeeld – dus subsidiair gezien – dan betekent dit dat de in het Bouwbesluit 2003 en de Bouwregeling 2003 verwezen NEN-normen niet gelden als de burgers verbindende voorschriften. De Grondwet (artikelen 88 en 89) kent immers naast de algemeen verbindende voorschriften alleen de wetten en de algemene maatregelen van bestuur als de burgers algemeen verbindende voorschriften. De verwezen NEN-normen zijn in de optiek van de Staat in ieder geval ook niet als algemene maatregel van bestuur of als wet aan te merken. Tussenvormen van andere voorschriften met algemene verbindende werking bestaan er in het Nederlandse rechtssystemeem niet. Dit leidt onvermijdelijk tot de conclusie dat, in een consequente uitwerking van het standpunt van de Staat, de verwezen NEN-normen niet als de burgers verbindende voorschriften kunnen gelden. Het gaat hier – voor het goede begrip - dus om het niet algemeen verbindend zijn van de NEN-normen op grond van het feit dat de NEN-normen geen algemeen verbindend voorschrift zijn. Dit moet nadrukkelijk worden onderscheiden van de hierboven bedoelde niet verbindendheid van de (wel als algemeen verbindend voorschrift aangemerkte) NEN-normen, vanwege het feit dat die NEN-normen niet bekend gemaakt zijn overeenkomstig de voorschriften van de Bekendmakingswet en daardoor niet in werking zijn getreden in het licht van de artikelen 88 en 89 van de Grondwet (zie 27. hierboven).

Belang bij verklaring voor recht dat verwezen NEN-normen nog niet algemeen verbindend zijn omdat ze niet in werking zijn getreden

31. In het licht van het bovenstaande heeft Knooble er belang bij om voor recht verklaard te krijgen dat de in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen, althans de inhoud daarvan, nog niet verbindend zijn omdat het algemeen verbindende voorschriften zijn die niet overeenkomstig de bepalingen van de Bekendmakingswet zijn bekend gemaakt en derhalve op grond van de artikelen 88 en 89 van de Grondwet niet in werking zijn getreden.

Belang bij een subsidiair gevorderde verklaring voor recht dat verwezen NEN-normen niet algemeen verbindend zijn als deze niet als a.v.v. zijn aan te merken

32. Voor het geval uw rechtbank, in lijn met het standpunt van de Staat, mocht oordelen dat de NEN-normen waarnaar verwezen wordt in de bouwvoorschriften niet als algemeen verbindende voorschriften zijn aan te merken, heeft Knooble belang bij een verklaring voor recht dat deze verwezen NEN-normen niet algemeen verbindend zijn en geen onderdeel uitmaken van het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003.

Geen Auteursrecht op de verwezen NEN-normen

33. Indien er aan de in de bouwvoorschriften verwezen NEN-normen een algemeen verbindend karakter wordt toegekend, vallen die NEN-normen onder de reikwijdte van artikel 11 van de Auteurswet. Artikel 11 van de Auteurswet bepaalt:
- “Er bestaat geen auteursrecht op wetten, besluiten en verordeningen, door de openbare macht uitgevaardigd, noch op rechterlijke uitspraken en administratieve beslissingen”.*
34. Volgens Spoor, Verkade en Visser in hun boek “Auteursrecht”, Kluwer 2005, p. 138, is met “wetten, besluiten en verordeningen” overeenkomstig de gangbare publiekrechtelijke terminologie bedoeld: wetten in materiële zin (bijvoorbeeld grondwet, Auteurswet, wegenverkeersreglement, een provinciale verordening op het landschapsschoon, gemeentelijke algemene politieverordening, en een keur van een waterschap). In verband met wijziging en aanvulling van bestaande wetten, besluiten en verordeningen, is van belang dat de uitsluiting van artikel 11 Auteurswet niet alleen de documenten betreft zoals zij door de wetgever zijn afgekondigd, maar ook de “geconsolideerde” versies daarvan (inclusief latere wijzigingen). Aldus Spoor, Verkade en Visser in het aangehaalde werk op bladzijde 138. Zij wijzen er in dit verband op dat artikel 11 Auteurswet zich niet alleen tot de overheid zelf richt maar tot een ieder.

35. De achtergrond van artikel 11 Auteurswet is dat een ieder wordt geacht de wet te kennen. Om aan dat beginsel te kunnen voldoen moet een ieder in elk geval in de gelegenheid worden gesteld kennis te kunnen nemen van de hem of haar bindende regels, en wel – althans in uitgangspunt – kosteloos. Het Auteursrecht zou daartoe een belemmering kunnen vormen en daarom is in artikel 11 Auteurswet bepaald dat op de wetten, besluiten, en verordeningen geen auteursrechten kunnen bestaan.
36. Onder de reikwijdte van artikel 11 Auteurswet vallen de algemeen verbindende voorschriften. Op grond van de hierboven reeds aangevoerde argumenten moeten de NEN-normen waarnaar in het Bouwbesluit 2003 of de Regeling Bouwbesluit 2003 is verwezen, worden aangemerkt als algemeen verbindende voorschriften. Deze verwezen NEN-normen vallen dus ook onder de werking van artikel 11 Auteurswet (zie ook mr. M.H. Elferink in haar proefschrift, Hfdst. 6, §5). Dit is geheel in overeenstemming met de achterliggende doelstelling van artikel 11 Auteurswet, namelijk dat de geadresseerden van een hen bindende algemene rechtsnorm onbelemmerd kennis moeten kunnen nemen. De inhoud van een verwezen NEN-norm bevat eisen en andere voorschriften waar men zich in de bouw aan heeft te houden, op straffe van bijvoorbeeld onthouding van een bouwvergunning of maatregelen van vergaande bestuursdwang.
37. Artikel 11 van de Auteurswet vereist voorts dat er sprake moet zijn van uitvaardiging door de openbare macht. Dit betekent dat de wet c.q. het voorschrift bevoegdlijk moet zijn gegeven. De verwijzing naar NEN-normen door de Kroon in een Amvb en door de Minister in een ministeriële regeling is de uitoefening van een bevoegdheid die bij wet is gegeven op grond van de Woningwet respectievelijk het Bouwbesluit 2003. Van uitvaardigen is sprake op het moment dat het voorschrift algemeen verbindend voorschrift wordt (zie Elferink, a.w., Hfdst. 6, § 5.4.2., p. 193 – 194). De aanwijzing van een NEN-norm bij Amvb of door de Minister leidt ertoe dat die norm, althans de inhoud daarvan, wordt geïncorporeerd in het Bouwbesluit 2003 en/of de Regeling Bouwbesluit 2003 en aldus wordt uitvaardigd als een algemeen verbindend voorschrift. Dat is ook de bedoeling van deze verwijzingsmethodiek, zoals blijkt uit de memorie bij toelichting van de Woningwet. Daarin staat immers dat de verwijzing tot gevolg heeft dat de verwezen norm een publiekrechtelijk, algemeen geldend karakter krijgt en dat het verwijzen naar de norm tot resultaat heeft dat bij het bouwen moet worden voldaan aan de in die norm gestelde eisen (zie onder 17. hiervoor).
38. Het feit dat de normen niet door de overheid zelf worden geformuleerd, doet aan het bovenstaande niets af. Door de verwijzing neemt de overheid de norm over en

aanvaardt de inhoud daarvan als ware het een van de overheid zelf afkomstig algemeen verbindend voorschrift.

Door de aanwijzing in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 van de NEN-normen wordt die norm door de overheid uitgevaardigd (op grond van een wettelijke bevoegdheid zoals hiervoor is aangegeven) en dus niet door het NNI. Dit laatste wordt door de Staat wel gesteld, maar die stelling gaat in het licht van bovenstaande argumenten niet op. Bovendien is van belang dat de NEN-normen ten behoeve van de bouw in opdracht en/of overleg met het Ministerie van VROM door het NNI worden opgesteld. De Minister heeft dus vooraf zekere invloed op de inhoud van de normen waarnaar vervolgens in een Ministeriële regeling wordt verwezen.

39. Op grond van artikel 11 Auteurswet rust er derhalve geen auteursrecht op de kale tekst van de door de overheid in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen. Knooble en ieder ander is derhalve vrij om die kale tekst van die normen openbaar te maken en te verveelvoudigen, waaronder het gratis ter beschikking stellen van die tekst op het internet.
40. Het auteursrecht voorbehoud van het NNI, dat expliciet wordt kenbaar gemaakt op elk beschikbaar gesteld exemplaar van de verwezen NEN-normen, is derhalve ongeldig. Het NNI heeft Knooble desgevraagd nadrukkelijk kenbaar gemaakt haar auteursrechtvoorbehoud op de kale tekst van de verwezen NEN-normen te zullen handhaven en bij een openbaarmaking of verveelvoudiging door Knooble, tot rechtsmaatregelen te zullen overgaan op grond van auteursrechtinbreuk. Als **Productie 4** zal worden overgelegd de brief van de advocaat van Knooble aan NNI d.d. 19 april 2006. Als **Producties 5 en 6** zullen worden overgelegd de reacties daarop van NNI van 6 juni 2006 respectievelijk 17 juli 2006.
De Staat heeft, bij monde van de Minister van VROM, kenbaar gemaakt dat zij het standpunt van Knooble, dat de verwezen NEN-normen vallen onder de werking van artikel 11 Auteurswet, niet deelt (zie de als productie 3 over te leggen brief van de Staat d.d. 13 juli 2006).

Belang bij verklaring voor recht dat verwezen NEN-normen vrij van auteursrecht zijn

41. Op grond hiervan heeft Knooble belang bij een verklaring voor recht dat de in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen voor wat betreft de kale tekst vrij zijn van auteursrecht op grond van artikel 11 Auteurswet.

Belang bij vordering tot verstrekking (om niet) van exemplaar verwezen NEN-normen

42. De Staat heeft een deel van de invulling van haar wetgevende taken, voor wat betreft de formulering van de nadere specificaties van de technische voorschriften voor de bouwregelgeving opgedragen aan, althans neergelegd bij, het NNI. De kosten daarvan komen grotendeels ten laste van het NNI. Het NNI wordt geacht die kosten terug te verdienen via de vergoedingen die zij vraagt voor ter beschikking stelling van die normen. Aldus is de NNI door de Staat aangewezen tot tolgaarder ten behoeve van de financiering van een stuk wetgeving. Dit is in strijd met het beginsel van kenbaarheid en toegankelijkheid voor de burger (en bedrijven) van algemeen verbindende regels. De Staat behoort uit de algemene middelen de wetgevingsarbeid te financieren. De kenbaarheid en beschikbaarheid van algemeen verbindende regels mag niet worden belemmerd, in meer of mindere mate, door een auteursrecht en door de heffing van een vergoeding bij de ter beschikking stelling van die voorschriften, ter compensering van de kosten die zijn gemaakt om de voorschriften tot stand te doen komen. De door het NNI gevraagde vergoeding voor elk exemplaar van een verwezen NEN-norm is prohibitief voor de wettelijke vereiste kenbaarheid en toegankelijkheid ervan. Het is aan de Staat om NNI te compenseren voor het gemis aan inkomsten als gevolg van de verwijzing in de bouwvoorschriften naar NEN-normen. De Staat heeft op grond van de Grondwet, de Bekendmakingswet en de Auteurswet de plicht om algemeen verbindende voorschriften toegankelijk te doen zijn en bekend te maken. Daarin schiet de Staat voor wat betreft de in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen tekort. Op grond van artikel 11 Auteurswet is het NNI niet gerechtigd de kennisname en beschikbaarstelling van de verwezen NEN-normen te belemmeren door een (prohibitieve) vergoeding voor aanschaf te vragen en verdere openbaarmaking en vereenvoudiging te verbieden op basis van een auteursrecht. In het licht hiervan, alsook in het licht van het overigens aangevoerde, heeft Knooble er belang bij dat de Staat alsook NNI worden bevolen een exemplaar van de kale tekst van alle in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 thans en in de toekomst verwezen NEN-normen om niet, althans tegen betaling van een vergoeding niet hoger dan de redelijke reproductiekosten, aan Knooble op schrift of digitaal ter beschikking te stellen, vrij van enig auteursrecht.

Standpunt van de Staat

43. De Staat stelt zich onder meer op het standpunt dat de in bouwvoorschriften verwezen NEN-normen door het NNI worden gemaakt en aldus niet tot stand komen op grond

van een wettelijke bevoegdheid. De Staat miskent aldus dat het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 de verwezen NEN-normen tot algemeen verbindende voorschriften verheffen. Het gaat derhalve om de bevoegdheid van de Kroon en van de Minister, die de toepasselijke NEN-normen in het Bouwbesluit 2003 en Regeling Bouwbesluit 2003 aansturen. Die bevoegdheid is gebaseerd op de wet, namelijk de Woningwet.

44. Volgens de Staat vallen de verwezen NEN-normen niet onder de Bekendmakingswet omdat het geen algemeen verbindend voorschriften zijn. Om dezelfde reden vallen deze normen volgens de Staat ook niet onder artikel 11 van de Auteurswet. Uitvoerig is in het bovenstaande (zie hierboven onder 16. t/m 18., 21. t/m 27. en 33. t/m 40.) uiteengezet dat en waarom deze stellingen van de Staat niet opgaan. Kortheidshalve wordt daar naar verwezen.
45. Daarentegen stelt de Staat wèl dat de inhoud van de verwezen NEN-norm tot het publiekrechtelijke domein gaat behoren en aldus op enigerlei wijze deel gaat uitmaken van het recht dat voor belanghebbenden kenbaar moet kunnen zijn. In dit verband verwijst de Staat ook naar de Memorie van Toelichting bij artikel 3 van de Woningwet, inhoudende dat de verwijzing naar normen tot gevolg heeft dat via private weg ontstane normen een publiekrechtelijk, algemeen geldend karakter krijgen. Deze redenering van de Staat kan naar het oordeel van Knooble niet anders worden uitgelegd dan een impliciete erkenning dat de verwezen NEN-normen wel degelijk algemeen verbindende voorschriften zijn.
46. Tenslotte stelt de Staat dat de verwezen NEN-normen overeenkomstig de voorschriften van de Bekendmakingswet bekend zijn gemaakt. De Staat beroept zich op de Memorie van Toelichting. Die zou volgens de Staat inhouden dat verwezen normen niet altijd op dezelfde wijze bekend gemaakt behoeven te worden conform de verwijzende regeling zelf. De Staat miskent echter dat de Bekendmakingswet slechts een beperkt aantal mogelijkheden biedt om onderdelen van een voorschrift anders bekend te maken dan het voorschrift zelf. Geen van de door de Bekendmakingswet geboden uitzonderingen doen zich bij de in de bouwvoorschriften verwezen NEN-normen voor (zie onder 23. hiervoor). Ook beroept de Staat zich op de Aanwijzingen voor Regelgeving en de toelichting daarop (Staatscourant 2005 nr. 87), meer in het bijzonder op Aanwijzing 190. Ook aan die Aanwijzingen wordt niet voldaan. Verwezen wordt naar het door Knooble aangevoerde onder 25. hiervoor. Los daarvan geldt dat deze Aanwijzingen en de toelichting daarop geen wet zijn en ook geen onderdeel uitmaken van het geldende recht anderszins, doch slechts betreffen een circulaire van de Minister President. Niet

getoetst moet worden aan deze Aanwijzingen en/of de toelichting daarop maar aan de Bekendmakingswet zelf. De uitleg die de Staat, mede op grond van de aanwijzingen, verdedigt is in ieder geval niet in overeenstemming met de tekst en de doelstelling van de Bekendmakingswet.

Standpunt van het NNI

47. Het NNI wijst het standpunt van Knooble, dat de verwezen NEN-normen onder artikel 11 van de Auteurswet valt en daar dus geen auteursrecht op rust, uitdrukkelijk van de hand. Het NNI heeft dit standpunt tegenover Knooble niet gemotiveerd.
- In een brief van 10 november 2004 van het Platform Kenbaarheid (Kenbaarheid Normen en Normalisatie, met het NNI als penvoerder) wordt mede namens het NNI aan de Regering (de Minister van Economische Zaken) geadviseerd de verwezen normen integraal op te nemen in de regelgeving die verwijst naar die normen, dan wel de normen gratis beschikbaar te stellen. Deze brief zal worden overgelegd als **Productie 7**.

Bewijsaanbod

48. Knooble biedt aan, voor zover dat in deze procedure met een principiële vraagstelling aan de orde is, om al haar stellingen te bewijzen, meer in het bijzonder door het doen horen van getuigen, waarbij te denken valt aan ter zake deskundige personen die met de totstandkoming, de uitvoering en handhaving van de in de bouwvoorschriften verwezen NEN-normen te maken hebben.

MITSDIEN:

het uw Rechtbank behage om bij vonnis, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

- 1.a voor recht te verklaren dat de in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen, althans de inhoud daarvan, niet verbindend zijn omdat het algemeen verbindende voorschriften zijn die niet overeenkomstig de bepalingen van de Bekendmakingswet zijn bekend gemaakt en derhalve niet in werking zijn getreden;
- 1.b subsidiair, voor het geval uw rechtbank mocht oordelen dat verwezen NEN-normen, althans de inhoud daarvan, niet als algemeen verbindende voorschriften zijn aan te merken, voor recht te verklaren dat deze verwezen NEN-normen, althans de inhoud daarvan, geen onderdeel uitmaken van het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 en voor de geadresseerden niet algemeen verbindend zijn;

2. voor recht te verklaren dat de in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 verwezen NEN-normen, althans de inhoud daarvan, voor wat betreft de kale tekst van die normen, vrij zijn van auteursrechten op grond van artikel 11 Auteurswet;
3. De Staat te bevelen om binnen twee weken na betekening van dit vonnis aan Knooble, op schrift of digitaal, ter beschikking te stellen, om niet, althans tegen betaling van niet meer dan een redelijke vergoeding voor reproductiekosten, en vrij van enig auteursrecht, een exemplaar van de kale tekst van alle in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 direct of indirect verwezen NEN-normen, althans van de inhoud van die NEN-normen, als dan geldend, en vervolgens, gelijktijdig met de bekendmaking ervan in de toekomst, van alle toekomstig aldus verwezen wijzigingen daarin en/of aanvullingen daarop en andere of nieuwe verwezen NEN-normen, althans van de inhoud daarvan;
4. Het NNI te bevelen om binnen twee weken na betekening van dit vonnis aan Knooble, op schrift of digitaal, ter beschikking te stellen, om niet, althans tegen betaling van niet meer dan een redelijke vergoeding voor reproductiekosten, en vrij van enig auteursrecht, een exemplaar van de kale tekst van alle in het Bouwbesluit 2003 en de Regeling Bouwbesluit 2003 direct of indirect verwezen NEN-normen, althans van de inhoud van die NEN-normen, als dan geldend, en vervolgens, gelijktijdig met de bekendmaking ervan in de toekomst, van alle toekomstig aldus verwezen wijzigingen daarin en/of aanvullingen daarop en andere of nieuwe verwezen NEN-normen, althans van de inhoud daarvan;
5. de Staat en NNI te veroordelen in de kosten van dit geding.

de kosten dezes zijn voor mij,